

Заразен нодуларен дерматит (Lumpy skin disease – LSD)

Събиране и анализ на данните

Резюме

LSD е вирусно заболяване по говедата, което през 2015 година навлезе в страните на ЕС от Турция. Първоначално проникна в Североизточна Гърция през август и декември и продължи да се разпространява през пролетта на 2016 г. заболяването достигна до територията на България, Северна Македония, Сърбия, Косово, Албания и Черна Гора.

Всички засегнати страни взеха решение да ваксинират едрите преживни животни (ЕПЖ). Освен споменатите, още две незасегнати държави въвеждат вакцинацията, като превантивна мярка, а това са Хърватска (2016-2017 г.) и Босна и Херцеговина (2017 г.).

В България, Сърбия и Северна Македония над 90% от едрите преживни животни (ЕПЖ) са ваксинирани.

През 2018 г. на среща на Постоянната Експертна Група по LSD, се взема решение вакцинацията в ЕС да продължи и през 2018 г. (с жива хомоложна вакцина).

През 2018 г. в Балканския регион не са наблюдавани огнища на заразен нодуларен дерматит (LSD), след отчетения спад през 2017 г. (385) в сравнение с 2016 г. (7 483). **Това потвърждава ефективността на проведената вакцинационна кампания с LSD хомоложен ваксинален щам**, която продължи през 2018 г., като бяха ваксинирани над 2,5 милиона животни, запазвайки среден обхват на ваксиниране над 70%.

През 2018 г. са съобщени огнища на LSD в страни, които не са членки на Европейския съюз – Русия (63), Турция (46) и Грузия (6).

LSD се разпространява в Турция от 2013 г. насам, въпреки мащабните вакцинационни кампании с **хетероложна вакцина**, извършвани от 2014 г. насам.

Това подкрепя хипотезата, че използването на хетероложни ваксини води до недостатъчна защита и следователно, трябва сериозно да бъде обмислено използването на хомоложна LSD вакцина в Турция, за да се предотврати по-нататъшното разпространение на заболяването.

Тъй като епидемията на LSD в Турция е риск за реинтродукция в ЕС, се препоръчва в зоните с висок риск на Балканския регион да се продължи вакцинацията и през 2019 г.

Относно безопасността на ваксините, опитът от практиката показва, че в сравнение с големия брой животни, ваксинирани на Балканския регион от 2015 г. досега, са регистрирани много ограничен брой странични ефекти, макар в публикуваната литература да е посочено, че при някои животни могат да се появят локални или систематични странични ефекти. За да се установи по-ясно степента на страничните ефекти, се изисква извършването на ретроспективно задълбочено проучване на добре структурирана база данни за популацията с неимунни говеда в страни, където болестта

не е била откривана, но е извършена ваксинация, като Хърватия и/или Босна и Херцеговина.

Данни и анализ на данните

През 2018 г. данни за ваксинационната кампания са отчетени от България, Северна Македония, Косово, Гърция, Сърбия.

Босна и Херцеговина и Хърватска не са подали данни.

Албания е една от страните с най-много обявени огнища на LSD и е страната, която не предприе мерки за пълно унищожаване на животните след констатиране на заболяването (stamping out). В Албания има регистрирани 461 770 говеда в 198 105 стада, които се отглеждат в 2 938 села. Повечето от стадата са много малки (с по две животни и 99% са с по десет говеда). Прилагат принцип на пашуване със споделяне на пасищата от няколко различни стада. Това е и една от причините за широкото разпространение на вируса на заболяването.

През 2015 г. в *Турция* е имало 500 огнища на LSD, през 2017 те са били 14 и през 2018 бройката им нараства до 46. Всички ЕПЖ на възраст над 3 месеца са били ваксинирани с жива атенюирана ваксина, базирана на щам на вируса на шарката по овцете и козите (SGPV), изолиран през 1975 г. в Турция. Говедата на възраст над 3 месеца се ваксинират ежегодно с доза три пъти по-висока от дозата на SGPV ваксината, използвана при дребните преживни животни за контрол на шарката по овцете и козите. Ваксинирането с ваксината SGPV, проведено в Турция, може да е имало някакъв ефект за намаляване на инфекцията с LSD, като се има предвид и обхватът, докладван от турските национални органи (66% през 2016 г., 89% през 2017 г. и 93% през 2018 г. в цялата страна). Въпреки това, болестта не е изчезнала през 2018 г. По-голямата част от огнищата са били в източната част на страната, чиято територията е по-трудна за контрол и наблюдение, във връзка с политическите размирици и ефекта от войната в Сирия.

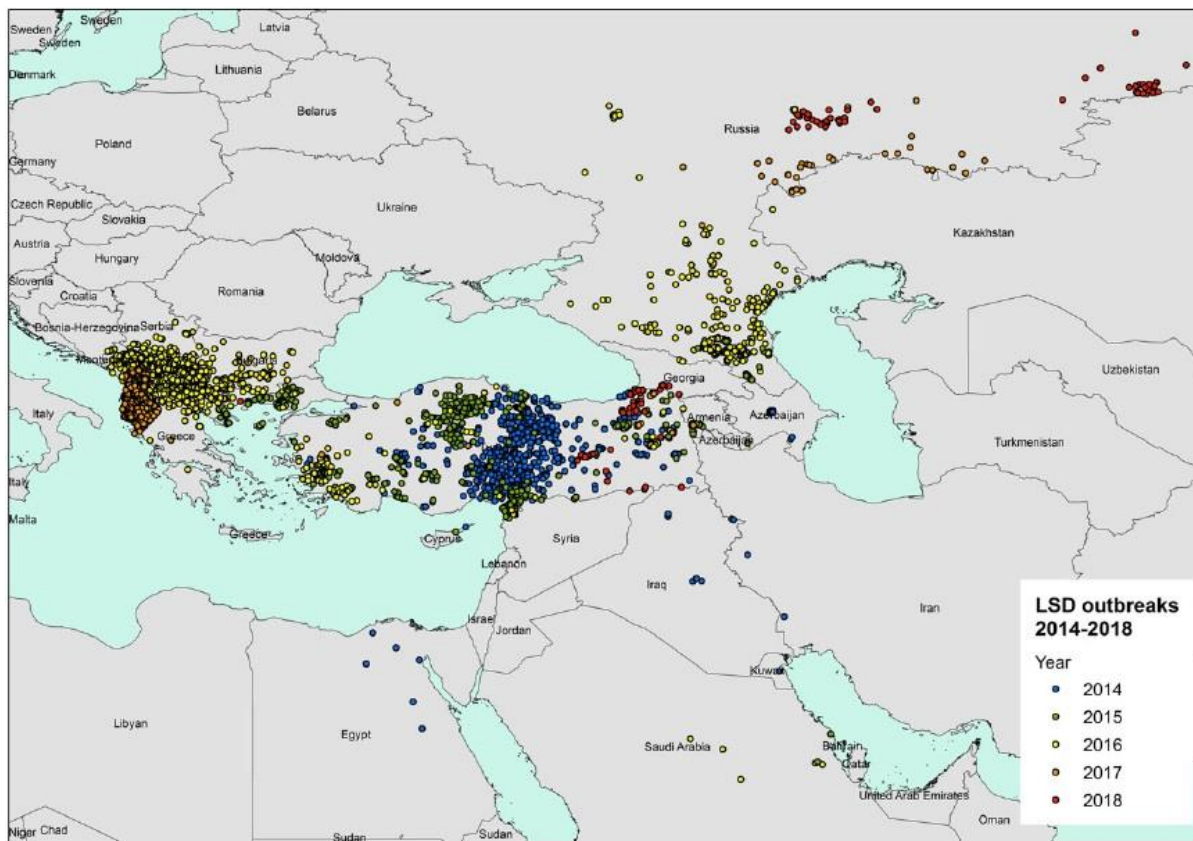
В *Грузия* заболяването е регистрирано през 2016 г., първоначално са били две огнища, които са на разстояние едно от друго на около 17 км. и съвсем близо до границата с Русия. През 2018 г. огнищата са шест, в югозападната част на страната. Грузия прилага също ваксинация на ЕПЖ с ваксинален щам (различен от прилагания в Русия) на вируса на шарката по овцете и козите, произведен в Турция (Roxvac, Vetal), когато през 2014 г. разбират, че в съседен Азербайджан има обявено заболяване. През 2015 и 2016 г. ваксинацията е основно по граничната зона с Армения и Турция. През 2018 г. Грузия получава дарение от Европейската банка – 100 000 дози жива хомоложна ваксина (ОВР, Южна Африка). По-късно през същата година страната получава нови 100 000 дози от същата ваксина от ЕС, които са били предвидени за използване през 2019 година.

За 2016 г. *Русия* е обявила 246 случая в Дагестан и Чечня, през 2017 е имало 31 огнища и през 2018 те са били 63. Както в Турция, така и в Русия е използван хетероложен щам на ваксината (SGPV).

За *страните от Балканския регион* няма нови обявени огнища през 2018 година – показателно, че ваксинационните кампании са свършили чудесна работа, както и контролните мерки

Оценка

Епидемиологична ситуация – актуализация на данните

Карта 1: Огнища на LSD за периода 2014-2018 г. по данни на ADNS

Ваксинационна кампания през 2018 година

През 2018 г. всички страни от Балканския регион (Албания, Босна и Херцеговина, България, Гърция, Косово, Черна гора, Сърбия и Северна Македония) са продължили с ваксинацията за нодуларен дерматит по ЕПЖ, с изключение на Хърватска. Във всичките споменати страни е използвана хомоложна жива атенюирана ваксина с принос от 776 хиляди дози от банката за ваксини на ЕС, най-голямата доставка от началото на кампанията през 2015 г.

Използваните ваксинални щамове са на различни компании – някои са базирани на щам Neethling като LSD ваксина за говеда (Onderstepoort Biological Products; ОВР, Южна Африка) или Bovivax (MCI Sant_e Animale, Мароко) или са базирани на SIS Neethling type (Lumpyvax, MSD Animal Health-Intervet, Южна Африка).

Основната ваксинация, проведена в периода от април до октомври създава имунитет при животните около 71-78%. В почти всички споменати страни, ваксинацията започва пролетта и продължава до лятото, защото епидемията е стартирала в същия годишен период през 2016 г. В Сърбия, през 2018 г. ваксинацията е направена есента и се очаква тази година – 2019 да бъде преустановена. В Гърция, през 2018 г. ваксинацията се прави за 4-та поредна година.

В Хърватска последната ваксинация на ЕПЖ е била през 2017 г.

Обобщение:

- Масовата ваксинация на говеда срещу LSD, с живи хомоложни ваксини, очевидно е най-ефективната политика за контрол;
- Няма обявени огнища на LSD през 2018 година в страните от Балканския регион;
- През 2018 г. в периода от април до ноември има обявени случаи на LSD само в Русия, Турция и Грузия.
- Седем проби от Албания и една от Турция са били съмнителни, но при потвърдителното изпитване резултатите са отрицателни;
- Сегашната епидемиологична ситуация показва, че все още вирусът на LSD присъства в някои държави, съседни на ЕС, като Турция. Съгласно препоръките на Постоянната Експертна Група по LSD ваксинацията трябва да продължи и през 2019 година в Албания, България (цялата територия или части от нея), Косово, Гърция, Черна гора, Сърбия (южна част), Северна Македония и Турция;
- При някои животни се наблюдават нежелани пост-ваксинални реакции, като спад в млеконадоя, смъртност и аборти.

Препоръки:

- Поради огнището, съобщено в турска Тракия през 2018 г., използването на хомоложната LSD ваксина в Турция, поне в региона на Тракия, трябва да се насърчава с цел по-добра защита на говедата и предотвратяване на разпространението в ЕС.
- Съгласно Международното бюро по эпизоотии (ОИЕ), след спирането на ваксинацията трябва да се прилага схема за надзор, основаваща се на клинично, вирусологично и серологично наблюдение, както в Хърватия през 2018 г., където може да се докаже липса на циркулация на LSD вируса, и по този начин, статутът на свобода от заболяването може да бъде възстановен и ограниченията във връзка с LSD ваксинацията могат да бъдат премахнати.

Литературен източник и по-подробна информация:

EFSA (European Food Safety Authority), Calistri P, DeClercq K, Gubbins S, Klement E, Stegeman A, Corti~nas Abrahantes J, Antoniou S-E, Broglia A and Gogin A, 2019. Scientific report on lumpy skin disease: III. Data collection and analysis. EFSA Journal 2019;17(3):5638, 26 pp.

<https://doi.org/10.2903/j.efsa.2019.5638>

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2019.5638>

Други научни становища и актуална информация от областта на здравето, хуманното отношение и благосъстоянието на животните, антимикробната резистентност, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:

<http://corhv.government.bg/>

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

<http://corhv.government.bg/?cat=27>

<http://corhv.government.bg/?cat=71>

Изготвил информацията:

д-р Силвия Пеева

04.04.2019 г.

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

Ф-НК-7.6-5/0

